

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 255A/ 00030

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 ส.ค. 2552	19	6594	5

ปากบ่อง...อดีตย่าน การค้าทางเรือของป่าซาง

หาก

ย้อนหลังไปเมื่อราว 100 กว่าปีที่ผ่านมานี้ ชุมชนการค้าริมฝั่งแม่น้ำปิงได้มีบทบาทสำคัญต่อระบบการค้าของอาณาจักรล้านนา ไม่ว่าจะเป็นชุมชนการค้าริมฝั่งแม่น้ำปิงที่วัดเกตการาม จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงชุมชนการค้าริมฝั่งแม่น้ำปิงที่ปากบ่อง จังหวัดลำพูน ล้วนแล้วแต่เคยรุ่งเรืองมั่งคั่ง คร่ำคร่ำไปด้วยชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาค้าขายและเรือสินค้าจากต่างถิ่นจำนวนมาก

ชาวจีนที่เข้ามาทำการค้าที่ปากบ่อง ถือได้ว่าเป็นคนจีนกลุ่มแรกที่มีอิทธิพลต่อการค้าทั้งลำพูนและเชียงใหม่ในเวลาต่อมา หลังจากที่เข้ามาตั้งรกรากทำมาค้าขายอยู่ที่ปากบ่องระยะหนึ่งแล้ว ชาวจีนเหล่านี้ได้พากันอพยพเดินทางไปยังรกรากค้าขายอยู่ในที่ต่างๆ อาทิ ที่ย่านวัดเกตการาม เชียงใหม่ ย่านหลังกาดหลวงหน้าวัดชัยมงคล ลำพูน ล้วนเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนจีนทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อเราเดินทางไปบริเวณชุมชนวัดเกต จึงพบเห็นกลุ่มเครือญาติของคนจีนที่อพยพมาจากปากบ่องเข้ามาตั้งรกรากค้าขายอยู่ที่นี่ เช่น เจ็กหมาแดง ต้นตระกูลวิบูลสันติ นางนาก แซ่ฮุน ต้นตระกูลฮุนจะนำ หรือแม้แต่หลวงอนุสารสุนทร

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 ส.ค. 2552	19	6594	5

(สุนธิ์ แซ่ฉั่ว) ก็ล้วนอพยพมาจากปากบ่องทั้งสิ้น

ย่านชุมชนการค้าทางเรือปากบ่องนั้น ในอดีตนับว่าเป็นชุมทางการขนส่งสินค้าทางเรือขนาดใหญ่ กล่าวกันว่า สินค้าจากภาคกลาง ไม่ว่าจะเป็น กะปิ เกลือ ปลาแห้ง น้ำมันก๊าด ที่ใส่เรือลัดอ หรือ เรือหางแมลงป่องมาจากปากน้ำโพถูกลำเลียงขึ้นมาเก็บในโกดัง ก่อนจะขนถ่ายใส่เกวียนไปขายยังตัวเมืองลำพูนและเชียงใหม่

พ่อบุญรัตน์ อุนจะน่า อายุ 77 ปี ลูกหลานของอุนจะหมา อุนจะน่า ซึ่งค้าขายอยู่ที่ย่านปากบ่องเล่าว่า เมื่อก่อนจะมีเรือจากเมืองระแหงขึ้นมาจอดที่ท่าเรือปากบ่อง จากนั้นพ่อค้าจากลำพูน ป่าซาง จะนำล้อเกวียนมาขนสินค้าไปขาย สินค้าจากเรือจะถูกนำมาเก็บไว้ที่นี่ จะมีพ่อค้ามารับเอาไปขายอีกทีหนึ่ง นอกจากนี้สินค้าบางส่วนที่ซื้อมาจากเชียงใหม่ก็จะถูกลำเลียงใส่เรือลัดอ เพื่อ

แม้เวลาจะล่วงเลยมากกว่าร้อยปี ย่านชุมชนการค้าปากบ่อง จึงเป็นตำนานบทเริ่มต้นของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลในฐานะพลเมืองชั้นสอง ที่เข้ามาทำการค้าอยู่ในเชียงใหม่ ลำพูน ให้สามารถลืมตาอ้าปาก มั่งคั่งร่ำรวย จากอาชีพค้าขายจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในสังคมจวบจนทุกวันนี้

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00030

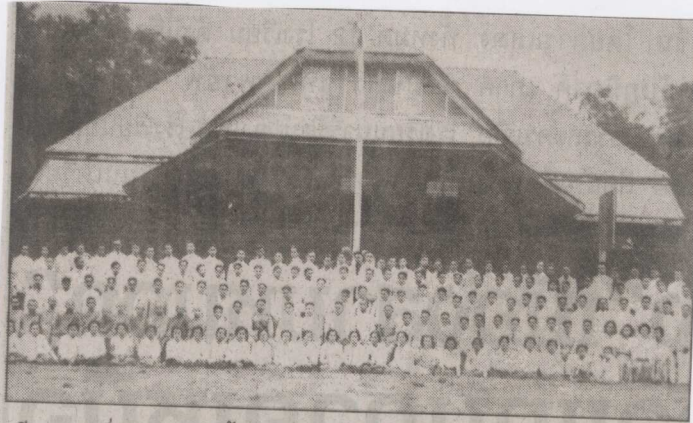
ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 4 ส.ค. 2554	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6594	หน้า 5
---	------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

ไปชายที่ปากน้ำโพต่อ ได้แก่ กระเทียม ครั่ง ฝ้าย ผ้าทอ รวมไปถึงของป่า
ที่ย่านปากบ่อง จึงเป็นเสมือนชุมทางแลกเปลี่ยนสินค้าและจุดพักของ
นับเป็นย่านการค้าของชาวจีนที่ใหญ่แห่งหนึ่ง มีโกดังสินค้ามากกว่า 10 แห่ง
และโรงเหล้า หากจะถามว่าชาวจีนเหล่านี้อพยพมาจากที่ไหน และทำไมถึง
เดินทางเข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่ปากบ่อง อาจสันนิษฐานได้ว่า หลังจากที่มิชชันนารี
อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในสยามเป็นจำนวนมาก ต่างพากันอพยพออกไปหา
ทำเลที่ตั้ง บ้างก็ไปอยู่ภาคใต้ บ้างก็อาศัยอยู่ในเมืองหลวง ขณะเดียวกันมีชาว

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 ส.ค. 2552	19	6594	5

จีนกลุ่มหนึ่งเดินทางมาตั้งรกรากอยู่ที่นครสวรรค์ หรือปากน้ำโพ ขณะที่บางส่วนได้เดินทางต่อขึ้นเหนือมาจนถึงปากบ่อง ก่อนจะอพยพโยกย้ายไปอยู่ในเมืองลำพูนและเชียงใหม่

การเดินทางเข้ามาตั้งรกรากของชาวจีนกลุ่มแรกๆ เมื่อ 100 กว่าปีที่แล้ว (ประมาณปี พ.ศ.2400) มีความน่าสนใจมาก เพราะสมัยนั้นยังไม่มีถนนหนทาง การอพยพเข้ามาจึงอาศัยทางเรือ สมัยนั้นยังไม่มีทางรถไฟ หรือ รถยนต์ (รถไฟเริ่มเข้ามาในเชียงใหม่ เมื่อปีพ.ศ.2464) ส่วนรถยนต์ ไม่ทราบปีพ.ศ.แต่จากรายงานของ อ.แสง จันทรงาม กล่าวว่า ปี 2460 หลวงอนุสารสุนทรเป็นผู้ริเริ่มกิจการเดินรถโดยสารขึ้นในเมืองเชียงใหม่ รับส่งระหว่าง เชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของ แม่वलแก้ว เมธังกูร (เทพพรหม) อายุ 87 ปี เล่าว่า สมัยก่อนการเดินทางจากลำพูนไปเชียงใหม่จะใช้รถโดยสารของเจ๊กมะ เป็นรถที่ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง ราคาค่าโดยสารคนละ 1 สตางค์

แต่จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาทำให้การเดินทางด้วยเท้ามีความยากลำบาก ดังนั้นการเดินทางโดยเรือจึงเป็นการคมนาคมทางเดียวที่สะดวกรวดเร็ว ซึ่งจากบันทึกของ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี มีชชันนารีชาวอเมริกันที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในล้านนา กล่าวถึงการเดินทางจากเมืองบางกอก โดยออกเดินทางเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2406 ถึงเมืองเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2407 ใช้เวลากว่า 2 เดือน โดยใช้เส้นทางเรือมาจนถึงเมืองระแหง จากนั้นจึงใช้ช้างสลับกับการเดินเท้ามาจนถึงเมืองเชียงใหม่

นอกจากนั้นยังมีบันทึกของนายปีแอร์ โอรีต นักสำรวจชาวเบลเยียม ได้บันทึกการเดินทางจากบางกอก เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2440 ทางลำน้ำเจ้าพระยา ผ่านเมืองชัยนาท ปากน้ำโพ ขึ้นมาตามแม่น้ำปิง จนถึงเมืองกำแพงเพชร เมืองระแหง จนถึงเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2440 ซึ่งจากบันทึกดังกล่าวทำให้เห็นว่า ในอดีตการเดินทางโดยใช้เรือเป็นเส้นทางเดียวที่ง่ายและสบาย

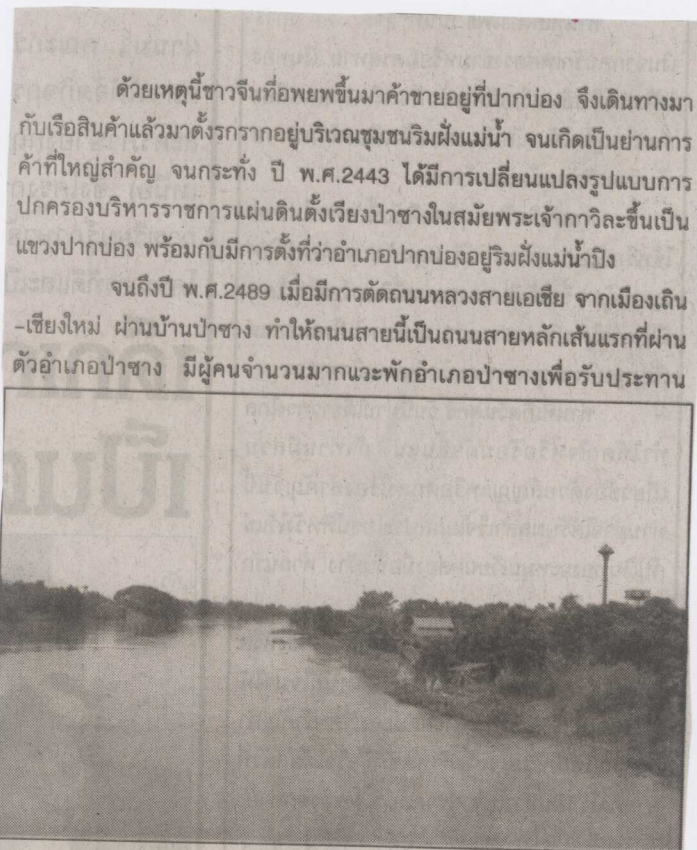

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00030

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 ส.ค. 2552	19	6594	5

ด้วยเหตุนี้ชาวจีนที่อพยพขึ้นมาค้าขายอยู่ที่ปากบ่อง จึงเดินทางมากับเรือสินค้าแล้วมาตั้งรกรากอยู่บริเวณชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ จนเกิดเป็นย่านการค้าที่สำคัญ จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2443 ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองบริหารราชการแผ่นดินตั้งเวียงป่าซางในสมัยพระเจ้ากาวิละขึ้นเป็นแขวงปากบ่อง พร้อมกับการตั้งที่ว่าการอำเภอปากบ่องอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิง จนถึงปี พ.ศ.2489 เมื่อมีการตัดถนนหลวงสายเอเชีย จากเมืองเดิม-เชียงใหม่ ผ่านบ้านป่าซาง ทำให้ถนนสายนี้เป็นถนนสายหลักเส้นแรกที่ผ่านตัวอำเภอป่าซาง มีผู้คนจำนวนมากแวะพักอำเภอป่าซางเพื่อรับประทาน

อาหารและซื้อสินค้า ทำให้ในช่วงเวลานั้นป่าซางเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุด เกิดเป็นศูนย์กลางการค้าทางบกขึ้น ทางราชการจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปอยู่ที่บ้านป่าซาง ประการหนึ่งคือ ท่าเลที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอปากบ่องคับแคบ พอถึงฤดูน้ำหลากทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ขณะเดียวกันการคมนาคมทางน้ำได้ลดความสำคัญลง จนทำให้ชุมชนการค้าย่านปากบ่องจากที่เคยเป็นชุมทางการค้าทางเรือกลายเป็นเพียงอดีตแห่งตำนานการค้า เช่นเดียวกับชุมชนการค้าทางเรือของเชียงใหม่ เช่น ย่านวัดเกตการาม

แม้เวลาจะล่วงเลยมากกว่าร้อยปี ย่านชุมชนการค้าปากบ่อง จึงเป็นตำนานบทเริ่มต้นของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลในฐานะพลเมืองชั้นสอง ที่เข้ามาทำการค้าอยู่ในเชียงใหม่ ลำพูน ให้สามารถลืมนดาอำปาก มั่งคั่งร่ำรวย จากอาชีพค้าขายจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในสังคมจวบจนทุกวันนี้

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th